

ISBN - 978-1-63972-068-2

DOI- 10.46299/ISG.2021.MONO.PED.III

*Theoretical foundations of
pedagogy and education*

Collective monograph

Boston 2021

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

ISBN - 978-1-63972-068-2

DOI - 10.46299/ISG.2021.MONO.PED.III

Authors - Жантукеев С.К., Бекбосынова Ж.С., Идрисова Л.С., Исмаил О.Р., Hritchenko T., Loiuk O., Kadenko D., Ohrimenko Z., Voronina H., Грузевич Т., Мірошніченко В., Котова А., Савченко Н., Сердюк В., Шамаєва Ю., Беляєва О., Кучерова О., Стратан-Артишкова Т.Б., Терлецька Ю., Ворун Н., Ногоракха N., Ivanova N., Saliu V., Storonska N. Гура О., Зубцова Ю., Gurtova T., Popomarev S., Osinchuk V., Nezgoda S., Bulatov O., Kolyukh O., Polska I., Kopovalova I., Кириченко М., Остряньська О., Сіданіч І., Кифенко А., Голян Х., Вовк С., Косінська Н., Радіонова Л., Козирєва Н., Сакун А., Сакун І., Семенишина І., Совкова Т., Сук О., Холодова О., Ярмач Т., Шинкаренко В., Майданенко С., Тарабасова Л., Швидун Л., Кульбач Л., Varantsova I., Milko N., Denisenko N., Yurchenko O., Topbaşoğlu E.K., Yakushko K., Кравець К., Миронюк Л., Bashavets N., Horlov A., Zakhozhai Z., Романів Л., Пішак О., Хань Ч., Куруч А., Посохов В., Парфанович І., Volotnikova A., Zaitseva G., Pushkarova Y. Honcharuk V., Lopushan T., Nikolaeva S., Chernysh V., Piven V., Stoliar S., Trembitska O., Klimenko T. Umbetova M., Umbetov A. Азарова Л., Пустовіт Т., Радомська Л., Горчинська Л., Бодик О., Щира В., Федорова Ю., Букатова О.М., Венгловська О., Комар О., Дячук П., Роєнко Л., Лантух І.В., Гульбс О.А., Лантух В.В., Кобець О.В., Балабанова К.В., Попова О., Лесик А., Тимченко А., Сулейманова Е., Дерпак Ю., Мороз Г., Видиборець С., Федорова О.В.

REVIEWERS

Kazachiner Olena - Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Human Health, Rehabilitation and Special Psychology, Kharkiv National Pedagogical University named after G.S. Skovoroda.

Published by Primedia eLaunch

<https://primediaelaunch.com/>

Text Copyright © 2021 by the International Science Group(isg-konf.com) and authors.

Illustrations © 2021 by the International Science Group and authors.

Cover design: International Science Group(isg-konf.com). ©

Cover art: International Science Group(isg-konf.com). ©

All rights reserved. Printed in the United States of America. No part of this publication may be reproduced, distributed, or transmitted, in any form or by any means, or stored in a data base or retrieval system, without the prior written permission of the publisher. The content and reliability of the articles are the responsibility of the authors. When using and borrowing materials reference to the publication is required.

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe and Ukraine. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science.

The recommended citation for this publication is:

Theoretical foundations of pedagogy and education: collective monograph / Hritchenko T., Loiuk O., – etc. – International Science Group. – Boston : Primedia eLaunch, 2021. 994 p. Available at : DOI - 10.46299/ISG.2021.MONO.PED.III

4.4	Кириченко М. ¹ , Остряньська О. ¹ , Сіданіч І. ¹ РОЗБУДОВА УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ СИСТЕМИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЯК ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА ¹ Державний заклад вищої освіти "Університет менеджменту освіти" Національної академії педагогічних наук України	299
4.5	Кифенко А. ¹ , Голян Х. ¹ , Вовк С. ² КОМПОНЕНТНА СТРУКТУРА МУЗИЧНО-СЛУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ТА ЇЇ ХАРАКТЕРИСТИКА ¹ Фаховий коледж «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка, м. Київ ² Дитяча музична школа № 1 ³ імені М.І. Глінки, м. Київ	317
4.6	Косінська Н. ¹ МЕТОДОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ СЦЕНІЧНО-ОБРАЗНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ ¹ викладач сольного співу Фахового коледжу "Універсум" Київського університету імені Бориса Грінченка	328
4.7	Радіонова Л. ¹ , Козирєва Н. ¹ ІННОВАЦІЙНО-ВИПЕРЕДЖАЛЬНА СИСТЕМА ОСВІТИ ДЛЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ¹ кафедра філософії і політології, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова	342
4.8	Сакун А. ¹ , Сакун І. ² РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНИХ ПРОЦЕСІВ У РАМКАХ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ СПІВПРАЦІ ШКОЛИ ТА УНІВЕРСИТЕТУ ¹ Херсонський державний аграрно-економічний університет ² Херсонський загальноосвітній навчально-виховний комплекс № 48 Херсонської міської ради	393
4.9	Семенишина І. ¹ ОСВІТНІ ІННОВАЦІЇ – ЦЕ ОСНОВНИЙ ФАКТОР ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ У ЗВО ¹ Кафедра математики, інформатики та академічного письма Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»	400

4.5 Компонентна структура музично-слухової активності та її характеристика

З метою з'ясування сутності, змісту та структури музично-слухової активності у музично-виконавському процесі розглянемо поняття «активність». У довідникових енциклопедичних виданнях дефініція «активність» трактується на базі семантики іноземного слова: «активність» (від лат. *activus* – діяльнісний). Енциклопедичний словник тлумачить термін «активність» як енергійну, посилену діяльність, діяльний стан. Під «активністю» у широкому сенсі найчастіше розуміється його первинне значення, що в перекладі з латинського «*aktivus*» означає енергійну діяльність, діяльну поведінку людини. У психологічному словнику за науковою редакцією В. Войтко, активність особистості розуміється як «здатність до свідомої трудової діяльності, міра цілеспрямованого, планомірного перетворення нею навколишнього середовища і самої себе, яка виявляється в її ініціативності, діловитості, психологічному настрої на діяльність. У наукових дослідженнях поняття «активність» не отримало на сьогодні однозначного трактування, що зумовлено широким розмаїттям теоретичних підходів у різних наукових галузях (фізіології, психології, філософії, соціології, педагогіці та ін.).

Звернення до історії розвитку уяви про активність суб'єкту і про шляхи її формування в філософії і соціальних вченнях, психології і педагогіці показує, що це питання розглядалося у багатьох наукових дослідженнях.

За І. Джидар'ян, виокремити самостійну «чисту» лінію розвитку і становлення поняття активності дуже важко. Проблема активності бере свій початок з глибин інших, достатньо глобальних категорій «і перш за все таких, як душа, рух, форма, мета, зовнішня і внутрішня детермінація, свобода, тощо. В елліністичний період, зароджуються уявлення про активність суб'єкта по відношенню не тільки до зовнішнього предметного світу, а й до своїх внутрішніх психічних процесів. Період Відродження змінив розуміння пізнавальної активності суб'єкта. Активність суб'єкта у цю епоху пояснюється не в

накладанні на рух апріорних знань, а в можливості впливу на нього з боку чуттєвих мотивів, устремлінь людини. Французькі матеріалісти XVIII ст. (Е. Кондільяк, Ж. Ламетрі, Ж-Ж. Руссо, К. Гельвецій, Д. Дідро, П. Гольбах і П. Кабаніс) приділяли значну увагу «зв'язку активності» (а також і пізнавальній активності) живих систем з їх матеріальною організацією. Саме складністю організації, а не наявністю особливої субстанції пояснювалась здатність матерії відчувати і мислити..

Пізніше, головним висновком із вчення Канта був такий, що пізнання не може бути безпосереднім відображенням дійсності, воно опосередковане суб'єктивною дійсністю, навіть на рівні чуттєвого відображення. Гегель першоосновою світу вважає абсолютну ідею, її саморух породжує реальний матеріальний світ. Суть пізнання, за Гегелем, – в саморозвитку, тобто в пізнанні свого власного змісту, філософ, трактує пізнання як активну людську діяльність. Проте вміння людини пізнавати світ не є вродженим – від народження дається лише здатність до пізнання.

Аналіз літературних джерел показав, як із розвитком філософської та психологічної думки розвивалися і погляди дослідників на природу активності. Активність – не тільки прояв життя людської особистості, але й умова її розвитку. Активність – одна із основних характеристик особистості, яка полягає у здатності виступати джерелом змін у стосунках з оточуючим світом (на відміну від реактивності, коли джерелом є зовнішній стимул).

Але при всій багатогранності трактування даного поняття, все ж єдиного визначення активності не існувало. Більш того – діапазон вжитку поняття «активність» надзвичайно широкий, що приводить до різних його трактувань та визначень. Розробляючи проблему активності особистості, вітчизняна психологія виходить із визнання того, що активність особистості – це і умова і результат психічного розвитку індивіда, що виявляється в його діяльності (І. Бех, О. Безпалько, М. Бернштейн, С. Ковальова, Є. Крохіна, М. Лисина, О. Мачушник, Т. Саєнко та ін.).

М. Бернштейн проблему активності розглядав через ствердження визначальної ролі внутрішньої програми в актах життєдіяльності організму. Принцип активності він протиставляв принципіві реактивності, згідно з яким той чи інший акт – рух, дія – визначається зовнішнім стимулом. М. Бернштейн, вважав, що поведінкові реакції організму детерміновані внутрішньою активністю організму, який діє по закодованій програмі.

Прийнятий А. Леонтьєвим аналіз проблеми формування активності особистості показує, що активність розкривається «у взаємодії особистісних, вроджених або набутих особливостей, які безпосередньо не входять в характеристику його особистісної сфери». Активність та її розвиток, за А. Леонтьєвим, підпорядковується тій самій формулі, яка характеризує і трансформацію людських потреб.

Активність як набута якість особистості розвивається на основі потреб. Ці потреби детермінуються потребами суспільства. Для того, щоб потреба перейшла в активність, необхідно, щоб вона була усвідомлена особистістю, переросла у стадію зацікавленості. Усвідомлена потреба і цілеспрямований інтерес активізують людину до виконання будь-якої діяльності.

У педагогічній науці проблемі активності присвячені дослідження педагогів Ю. Акименко, А. Алексюк, В. Андрущенко, І. Бех, С. Гончаренка [Д. Богоявленської], В. Лозової, О. Олексюк, А. Сбруєва, С. Сисоєвої та ін.

У педагогіці поняття «активність» використовується у двох значеннях:

- 1) активність як стан пов'язаний із викладанням якого-небудь акту дій;
- 2) активність як властивість особистості яку треба формувати.

А. Алексюк розрізняє відтворюючу (репродуктивну) та творчу (продуктивну) активність. Репродуктивна активність спрямована на сприйняття, розуміння, збереження в пам'яті та практичне використання. Творча ж пов'язана з запитаннями, що виникають чи поставлені. Обидва види активності поєднуються між собою. Творча активність характеризується ініціативою у визначенні мети, завдань у прагненні виявити причинні зв'язки та залежності, уміння переходити до теоретичних узагальнень, готовність до самостійного

творення нового. Тому показниками творчої активності є ініціатива, самостійність, засоби пізнання, інтереси, характер діяльності.

Творча активність полягає в намаганні і готовності особистості свідомо і добровільно, за внутрішнім переконанням, здійснювати на користь суспільства ініціативні новаторські дії в різноманітних сферах людської діяльності. Важливою складовою творчої активності є прагнення до самовираження. Залежно від характеру взаємодій суб'єкта та об'єкта творчу активність можна поділити на три види: реконструктивна творча активність, конструктивна творча активність, дослідницько-творча активність.

Для першого виду творчої активності характерним є те, що людина намагається реконструювати предмет або явище, внаслідок чого одержує щось нове з кращими якостями. Другий вид творчої активності передбачає створення чогось принципово нового або принципово новий спосіб розв'язування того чи іншого завдання. Третій вид – дослідницько-творча активність є найвищим рівнем творчої активності. Вона характеризується самостійним пошуком проблем та їх самостійним розв'язанням.

Розгляд питання розвитку творчої активності майбутніх педагогів-музикантів має відбуватися з урахуванням загально-педагогічних, психологічних особливостей становлення особистості вчителя та потреби творчої реалізації його, як музиканта-виконавця (вокаліста, інструменталіста). Зміст творчої діяльності педагога полягає у пошуку принципово нових, оригінальних підходів у вирішенні педагогічних завдань, переосмисленні, вдосконаленні шляхів передачі багажу знань та вмінь вихованцям. Процес формування творчої активності студентів має включати розвиток творчої фантазії, уяви, інтуїції, здатності вирішувати проблемні ситуації творчо, з опорою на ґрунтовні фахові знання. У ході роботи визначна роль належить формуванню навичок експериментальної, дослідницької, пошукової діяльності.

Прояви творчої активності пов'язані з механізмами внутрішньої мотивації особистості, а також рівнем розвиненості вольової сфери. Так, лише у випадку наявності чітких внутрішніх мотивів, потреби і бажання займатися музично-

педагогічною діяльністю, які не стимулюються ззовні, можливим стає прояв активності у професійній діяльності.

Вивчаючи структуру активності особистості вчителя музичного мистецтва С. Ковальова, виокремлює такі її основні компоненти: психолого-педагогічний та музичний, – в яких і виявляється її специфіка.

Психолого-педагогічний компонент, пов'язаний із мотиваційно-потребовою, інтелектуальною й емоційно-вольовою сферою особистості, визначається індивідуальними психологічними властивостями та якостями психічних процесів. Він охоплює додаткові мотиви, характерологічні особливості, творчі якості особистості, механізм творчості (мислення, уяву, почуття, психомоторику, енергопотенціал), педагогічні здібності (комунікативність, перцептивні здібності, динамізм особистості, емоційну стабільність, креативність). Зазначаємо, що цей компонент є характерним для творчої активності вчителя будь-якого фаху.

Інтегральний музичний компонент розкриває специфіку праці педагога-музиканта і включає музикальність (музичний слух – ритмічний, мелодійний, гармонійний, творчу уяву, чуття цілого, емоційність), виконавські здібності (інструментальні, вокальні), психомоторні здібності (диригентські, виконавські, інструментальні, вокальні), творчі вміння (мистецько-інтегровані, музично-практичні, інтерпретаційні, імпровізаційні, композиторські, пошуково-дослідницькі, проблемно-ситуаційні).

Розглянемо визначення поняття «музично-слухова активність».

Сучасні науковці, феномен «музично-слухова активність» розглядають як здатність до творення музично-слухових уявлень (С. Миколінська); як «звукотворчу волю» (С. Сливко); як необхідну умову розвитку рельєфного та гнучкого внутрішнього музичного слуху (Л. Дашицька).

С. Миколинська, музично-слухову активність розглядає як форму організації психічної діяльності особистості, що забезпечує регуляцію слухової діяльності, аналіз та синтез слухових об'єктів і полягає у спрямуванні слухового аналізатора на звучання музичної тканини (хорового твору, фрагменту, звука

тощо) та зосередженні слухової діяльності на ньому в даний момент. У безпосередньому виконанні, за словами З. Корінця, активність слуху стає на заваді механічному озвученню окремих звуків, інтерваліки та ритміки музичних епізодів, репродуктивному відтворенню нотного тексту за «усталеними нормами техніки». Головна спрямованість слуху – контроль музичного виконання на основі співвіднесення еталонного внутрішньо-слухового враження та реального виконавського звучання. Завдяки цьому виконавець здатен оцінити та проаналізувати якість виконання, з'ясувати причину звукової розбіжності між уявним і отриманим виконавським результатом.

О. Карпенко у контексті дослідження шляхів і методів активізації музично-слухового самоконтролю в процесі музично-виконавської підготовки студентів також підкреслює значущість розвитку «активного слуху». На переконання дослідниці це досягається при засвоєнні прийомів слухо-аналітичної діяльності, формуванні «слухо-рухової координації», розвитку внутрішньо-слухової сфери музиканта-виконавця.

Формування музично-слухової активності виконавців у сучасних науково-педагогічних дослідженнях аналізується здебільшого як супутній продукт музично-виконавської підготовки.

У музичній педагогіці формування музично-слухової активності пов'язується з такими засобами:

- розвитком чуттєвих механізмів естетичного сприймання – різних видів, музичного слуху: спрямування уваги на відтворення (сприймання) точної висоти звуків (звуковисотний слух); ладове відчуття окремих звуків, їх стійкості (нестійкості); одночасне сприймання декількох звуків різної висоти і визначення їх консонансно-дисонансної якості, характеру зв'язку з іншими співзвуччями (гармонічний слух); диференційоване сприймання одночасно декількох звукових ліній у їх розвитку (поліфонічний слух); відчуття своєрідності забарвлень і сили звуку (темброво-динамічний слух) тощо;

- формуванням навички активізації слухотворчої уваги в процесі роботи над музичним твором;

– розвитком музично-слухового уявлення, як основи музичності (Б. Теплов).

Проблема формування музично-слухової активності теоретично обґрунтована у роботах Г. Ципіна. Сутність структурних складових зазначеної якості науковець вбачає в зосередженості музичного слуху на «головних провідниках» музичної змістовності (мелодичній лінії, гармонічних співзвуччях, динаміці розвитку) та утворенні «яскравих, емоційно багатих і змістовних» музично-слухових уявлень про твір.

За визначенням С. Миколинської, музично-слухова активність є необхідною професійною якістю художньо-інтерпретаційної діяльності, яка реалізується через усвідомлену зосередженість слухової уваги на смислових елементах музичного твору, що забезпечує формування інтерпретаційної версії виконання, самостійний відбір художньо-доцільних засобів виконавської виразності та виступає першоосновою поточного контролю й оперативного коригування музично-виконавського результату. Структура музично-слухової активності логічно узгоджується із структурної організації художньо-інтерпретаційного виконавського процесу й охоплює орієнтувально-контролювальний та контролювально-коригувальний компоненти.

Музично-слухова активність сприяє диференційованому ставленню до хорového твору, яке виявляється у цілеспрямованому зосередженні уваги на його певних моментах: мелодичній лінії, гармонічних співзвуччях, тембровому забарвленні, стилістичності, динамічних нюансах тощо.

Отже, спираючись на наукові дослідження психологів та практичні здобутки педагогів-музикантів, ми розробили власне визначення означеного феномену. *Музично-слухова активність розглядається нами як інтегрована особистісна психофізіологічна якість, що характеризується взаємозв'язком фізіологічних, емоційних, вольових і мотиваційних компонентів музично-перцептивної діяльності особистості.*

Нами розроблена та визначена компонентна структура музично-слухової активності, що охоплює взаємозв'язок та взаємодію мотиваційно-ціннісного, акустично-фізіологічного та емоційно-вольового компонентів.

Мотиваційно-ціннісний компонент характеризує особистісну зорієнтованість майбутнього вчителя музичного мистецтва до вокально-хорової діяльності. Мотиваційно-ціннісний компонент посідає вагомe місце у структурі формування музично-слухової активності майбутнього вчителя музичного мистецтва, оскільки мотив є спонукальним поштовхом будь-якої дії, вирішальним елементом формування будь-якої особистісної якості. Саме через мотив інформація всіх спонукачів людської поведінки отримує вихід, реалізується в практичних діях.

Для нашого дослідження є важливими висновки науковців (Д. Кикнадзе, Н. Кузьміної, О. Леонтьєва та ін.), щодо формування мотивації діяльності: мотив викликається тільки тією потребою, що в конкретній ситуації набуває найбільш об'єктивної та суб'єктивної цінності. Знання й здібність оцінювання дії відіграють одну з вирішальних ролей у виникненні мотиву, за Д. Кикнадзе, однією з умов виховання мотиву є інтелектуальне виховання й освіта. У процесі мотивації людина не тільки усвідомлює свої потреби, способи та засоби їх діяльності їх задоволення, а й обирає предмет потреби, з урахуванням індивідуального характеру самих потреб. Мотив як усвідомлене спонукання для певної дії, власне, і формується, в міру того, як людина враховує, оцінює, зважає обставини в яких вона перебуває й усвідомлює мету, що постає перед нею.

Сучасні вчені (О. Олексюк, О. Ростовський, О. Рудницька, Г. Падалка, О. Щолокова та ін.), інтерпретуючи поняття «мотив» з сучасних позицій визначають його як внутрішню спонуку особистості до того або іншого виду активності, пов'язаної із задоволенням визначеної потреби, а під мотиваційною сферою особистості розуміють сукупність стійких мотивів, що мають чітку ієрархію і відображають спрямованість особистості.

Із важливих структурних елементів мотиваційно-ціннісного компонента є вивчення мотивів навчальної діяльності та аналіз спеціальних знань (щодо

вокально-хорової діяльності) учасників навчального хорового колективу. Мотиви навчальної діяльності мають такі складові: мотиви (тиску) відповідальності й обов'язку (з примусу або під тиском); позиційні мотиви (намагатися зайняти конкретну позицію у стосунках з оточуючими); навчально-пізнавальні мотиви (орієнтир на здобуття знань, самостійне здобуття знань); широкі пізнавальні мотиви (орієнтир на отримання нових знань, явищ, закономірностей); мотиви самоосвіти (орієнтир на здобуття додаткових знань і потім побудова соціальної програми самоосвіти). До знань вокально-хорового циклу ми відносимо знання хорознавчого змісту, системоутворювальні знання про основи вокальної техніки (співацька опора, кантилена, висока співацька позиція), загальні знання про хорові колективи.

Отже, мотиваційно-ціннісний компонент виконує пізнавально-перетворювальну функцію, що передбачає розширення системи знань, удосконалення професійних умінь і навичок та сприяє формуванню професійно-педагогічного мислення майбутнього вчителя музики.

Акустично-фізіологічний компонент пов'язаний із готовністю до засвоєння комплексу акустичних та психолого-фізіологічних основ хорового співу.

Одним із важливих структурних елементів акустично-фізіологічного компоненту музично-слухової активності є формування співацьких та вокально-хорових навичок в кожного з учасників навчального хорового колективу. До співацьких навичок віднесено: спосіб звуковедення, силу й тембральні якості голосу, співацьке дихання, дикцію, вокальний слух. Вокально-хорові навички, в контексті нашого дослідження, базуються на умінні чути себе в багатоголосі та «тримати» свою партію.

Зв'язки «співак – хорова звучність» у процесі колективного музикування неоднозначні. З одного боку, співак, «вливаючись» своїм голосом в загально-хорову масу, підлаштовується до неї, «спирається» на звучання інших голосів. З іншого боку, хорова звучність є для співака серйозною перешкодою у здійсненні слухового самоконтролю: усі компоненти звучання власного голосу, маскуються в хорі звучанням інших голосів і стають для співака невиразними або зовсім

непомітними в потоці хорового звучання. На відміну від співака-соліста, завдання якого – виділитися на фоні інших голосів або інструментального супроводу, співак хору, підкоряючись законам хорового ансамблю, повинен співати «разом» з іншими голосами, не виділятися із загального звучання.

Емоційно-вольовий компонент характеризує спроможність до стабільного виконавського втілення художнього образу хорового твору.

Однією з головних перешкод у формуванні еталонного співу є наявність сценічного хвилювання. Цю ситуацію можна розглядати як стрес – прояв напруженої взаємодії людини із середовищем (виконавець – аудиторія), що змушує його до виходу за межі звичних виконавських реакцій.

Переважною причиною виникнення страху перед публікою є надмірна емоційність, яка породжує хвилювання і дискомфорт. Концентруючись на негативних очікуваннях, студент програмує себе на невдачу, в результаті впадає в паніку і втрачає над собою контроль.

За А. Занковським причини страху, можуть бути різні: страх забути нотний текст, страх виглядати безглуздо перед іншими студентами, неприйняття свого співу, непередбачуваність обстановки та ін.

Ю. Цагареллі у структуру надійності публічного виступу включає такі компоненти: саморегуляція, «завадостійкість», психоемоційна стійкість, стабільність, стійкість уваги мотиваційність, підготовленість. Важливо, що педагогічна дія відбувається ззовні, опосередковано, через саморегуляцію. Розглядаючи структуру саморегуляції автор виділяє: самооцінку, самоконтроль, самокорекцію і самоналаштування. Від адекватності самооцінки залежить об'єктивність самоконтролю і самокорекції. Самоконтроль, за Ю. Цагареллі, розглядається як «здатність слухати себе» і має три складові контроль, еталон, прямий і зворотний зв'язок. Контролююча складова є процесом виконавської інтерпретації твору у вигляді послідовності рухових дій, в нашому випадку – вокально-виконавських дій. Еталонна складова простежується на трьох рівнях:

– на рівні діяльності – симультанний музичний образ (цілісне, закінчене за формою виконання);

- на рівні дії – суцесивний музичний образ (виконання фрагментів);
- на рівні операції – антиципуюча уява слухомоторного характеру (окремі звуки акорду).

Наближення співу під час концертних виступів до еталону передбачає формування у хористів художньо-виконавських здібностей та артистизму. Художньо-виконавські здібності являють собою складний комплекс раціонально-інтелектуальної, емоційної і творчої діяльності. Вони виявляються в якісних показниках процесу художнього сприйняття, емоційного переживання музичного образу, розумово-аналітичного мислення, глибини осягнення й усвідомлення сутності твору, розвиненості асоціативно-образного мислення, адекватного оцінювання художньої інформації. Проте найяскравіше музично-виконавські здібності розкриваються в художньо-інтерпретаційному процесі, що характеризується суб'єктивністю висловлювання-розуміння, творчим пошуком особистісно-значущих смислів, співзвучних власному духовному світу, самореалізацією виконавця як творчої особистості.

Отже, структура музично-слухової активності характеризується сукупністю мотиваційно-ціннісного, акустично-фізіологічного та емоційно-вольового компонентів, що є важливим елементом музично-перцептивної діяльності особистості